

1

Das

Urs.

L a t w e e f c h u d r a u g s

rihts

ar fawu pawaddoni

no ta **1842^{tra}** gadda.

Tà schahs lappas fauz,

fo pa to gaddu mihtem Latweefcheem par preeku un mahzibu,

ar

zittu tà patt Widssemes fà Kurssemes mahzitaju palihgu,

irr lizzis drikkelt

Herrmann Trey,

Ribges pilsehtâ wezzafais mahzitais pee Zahna-basnias, u. t. i. pr.

R i h g â

drikkelts pee W. F. Häcker, jeenigas rahts grahmatu-drikketaja.

1841.

168488

28

61

8

Brīw drīkšē, pēž taim eeksch līkkumeem nospreestahm sīnahm.
Rīhgā, tal 24. Dezbr. mehn. deenā, 1841mā gaddā.

No Wīdsemnes General-gubbernementes puffed:
Dr. C. E. Napiersky.

Tas Latweefchu draugs.

1842. 1 Janwar.

Ima lappa.

T a u n a s s i n n a s.

Is Peterburgs. (Dejbr.) Tik taggad muhsu zeitunges nemmahs stahstiht pahre to brihnischku leetu, kas 22râ Mai dsikkâ Kreewu semmê Zweres pilssehtâ notikke. Pee stipra pehrkona tanni deenâ tur sibbens eespehre kahdâ nammâ, nodruppinaja wahrte welwi un eeksch istabas apswillinaja sweh-tektu bildes, faspahrdija speegeli un weenu glahsi wehl no zittas bildes un fadousija arri lohqus. Ir weenu schkappi faspahrdija gabbalôs un gluschi iskaufeja to nasi, kas tur bija likts wirsû. Tai gaspashai, kas tanni paschâ istabâ, willainu sekki addidama, pee wakkeem lohgeem sehdeja, sibbens israhwe addekli no rohkahm, addatas us weetas iskaufedams. Greesi sahje degt, bet wehl laimigi isdewahs ugguni dsehst ar peenu, jo sibbens ugguni drihs zittadi ne warr isdsehst, ne kâ ar peenu. Gaspascha, tik to addeklis winnai israhwahs no rohkahm, nokritte bes jehgas pee semmes, bet pehz ihfa brihtina atkal usmohdahs, un taggad jau atkal pa wissam spirgta un wessela, tik wehl fuhds, ka winnai galwa itt kâ skannoht. Pehz pahri deenahm, kad atkal stiprs pehrkons ruhje, stahweja tai paschâ pilssehtâ zitta seewa, Selesnew wahrdâ, sawâ istabâ un winnas mass dehls no diweem gaddeem ar leelu brehkschanu no sehstas eeskrehje. Puihshts, kâ patte pehz stahstija, winnai isfkattijahs tik gaischs, itt kâ leesmas winnam wiss-apkahrt buhtu. Mahte gribbeja winnu nemt pee rohkas, bet tai paschâ azzumirkli patte bes jehgas nokritte pee semmes. Aeskrehje par laimi gudrs wihrs un mahzija, lai seewu lihds galwai eerohkocht semmes bedrê, un raug', us tahdu wihsi winna atdsihwoja; tad winnai laide ahderi un nu winna jau flawehts Deews! spirgta un wessela, tikween fuhds, ka druszin wehl kruhtis fahpoht. Arri puhsis jau atkal gluschi wessels, un neds pee winna neds pee mahtes kahda sihme redsama, kur sibbens winnus spehris.

Is Schweizeru semmes. Arri pascham putninam pateiziga firds. Tanni semmê ne tahl no tahs pilssehtas Tuhn stahw mahja, — kur us juntu stahrkis few tairija lihgsdu. Gaddijahs putnam aispehrnaja gaddâ, ka lause kahju; bet mahjas-dokteram eeschehlojahs firds, un tas winnam kahju isahrsteja. No scha laika putns tam tahds pateizigs, ka jau no tahlenes to eeraudsijs, winnam mihligi nahf pretti, parkschkina preezigi, fittahs ar spahrneem, un tam peeglau-

bidamees galwinu peeleeft pee winna zekka, un tam arri eet paffak eeksch istabas. Kaut gan jau aispehrnaja ruddeni ar barreem bija aisfkehjis un tif pawaffara atkal pahrnahje, tatschu sawu mihtu dokteri itt labbi pasihst un tam tahds pats pateizigs irr.

Zauna gadda dseefma.

1. Lai nu preeksch Deewa nahkam
Un winnu gobdacht fahkam
Par to, ka winsch muhs swehtij's
Un lihds scho deenu waddijis.
2. Weens gads pehz dhtra aisfreen,
Un mums zaur behdahn jabreen;
Us ehrlschku zellu beidsam,
Kad meh's us kappu steidsam.
3. Tak Deews ar sawahm rohkahm
Iswadda muhs no mohkahm;
Wunsch schehligs par mums gahda
Un tehwa firdi rahda.
4. Kad meh's ko paschi darram,
Tad mas gan eespeht warram;
Tu, Kungs, mums dewi spehku,
Ka warram pahrspeht grehku.
5. Par to tew flawu dohdam
Un dseedam sawam gohdam;
Preeksch tew us zelkeem trihtam,
Kamehr wehl scheitan mihtam.
6. Kungs, peedoht' to, ko fuhdsam
Un klauft, ko meh's luhdsam:
- Stahw klah't eeksch wissahm behdahn
Pee mums us wissahm pehdahn.
7. Par bahrineem jel gahda,
Un atraitnehm lai rahda
Iffatris mihtu firdi,
Un kad tee luhds, tad dhfirdi.
8. Kungs, fargi muhs no kareem
Un nikneem kauschu barreem;
Lai issuhd gruhti twaiki,
Lai atnah't labbi laiki.
9. Pee wissa gribbi swehtigt;
To luhdsam, mihtais tehtigt;
Dohd' spehku teem, kas walda,
Kas seh'd pee teefas-galda.
10. Kungs, palihds wisseem wahjeem,
Dohd' preeku skundinateem;
Ja kas ar behdahn kausahs,
Lai sawam prah'tam kausahs.
11. Par wissu, ko luhgt warru,
Dohd', Kungs, mums sawu garru,
Tad tawi behrni buhsim
Un debbes-preeks' klubsim.

R...n.

Eiropas Turku semme un Greekeru semme.

Pirma sinna.

(Tas ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi sotais gabbals.)

Kad no Italjeneru semmes, no ta stuhrischa, kas wissu-wairak rihta pussé, pah'r to juh'ras=schaurumu, kur no Widdus=semmes juh'ras us Adrias=juhru brauz, pah'rzellahs, tad us weenu leelu puss=fallu teek, kas Eiropas Turku semme un Greekeru semme, un kur klah'tu pulks masu fallu irr. Wezzu=wezzds laikds wissa schi puss=falla ar wissahm sawahm fallahm Greekereem peederreja, bet preeksch 500 gaddeem Turki no Asias pahrnahje un Greekereem weenu semmes=gabbalu pehz dhtra nonehma, un nu buhs driht 400 gaddi, kad wissu scho puss=fallu ar wissahm winnas fallahm sawas rohlâs dabbuja. Nu wiss tas Eiropas Turku semme rikka faukts, un ta tas bij lihds muhsu laikeem; bet preeksch kahdeem gaddeem Greekeri no sawas wezzas leelas puss=fallas weenu gabbalinu un kahdas fallas atdabbuja. Ta semme, ko Turki paturreja, irr gaun=driht

10,000, bet ta, fo nu Greekeri dabbuja, tif 800 lauka=juhdsu seelumâ. — Kad par rohbescheem buhs runnabt, tad tas tâ: gan drihs wifs tas strehks, kas seemeta=dakkâ, pee Esterikeru=keisera waltes, un mass gabbals pee Kreewu=semmes klafru. Rihra pussê Mella=juhra; tad juhra=schaurums, fo par Konstantinopeles juhra=gatwi fauz; tad masa juhra, kurrat wahrds Marmara=juhra; tad atkal gatwe, ar wahrdu: Dardanettu juhra=gatwe; un tad Arkipehls, deesgan seela juhra ar dauds fallahm. Deenas=widdus pussê irr Widdus=semmes juhra, un wakkara=mallâ arri schi patte un tad Adrias=juhra. — Seemeli plascha semme, fur gan kahdi kalni, bet kas taf wissu=wairak klaja. Zittur wissur wairak kalnu, ne kâ klajumu. Kur augsti kalni, tur gan gais nemihligs, bet fur semmi kalni, un ihpaschi tur, fur klajumi, tur tas filts un tohti mihligs. Labba un tohti jauka semme. Wiffadi dahrgi kohki tur irr pa pillam: wihna, eljes, wihges, muhlbeeru un zitti tahdi kohki. Zihruma augli, kaut kahdi buhtu, baggati, kad tif semme, kâ peenah-kahs, apstrahdata; bet tas tur retti fur tâ irr. Un tur irr sishschu tahrti, kas sishdu, un pulks bischu, kas tohti smekligu meddu taifa; un uhdenôs pulks wiffadu simju, un kalnôs wiffadas kalnu leetas: selts, fudrabs, kappars, dselle, fahls, sehwele, alluhns. Landis schê ihsten labbi warretu dsihwoht, bet Turku dakkâ tohti slihta waldischana. No teefas un taifnibus tur mas fo sinna, un ne-meers un dumpis drihs schê, drihs tur; un rasbaineekei aplahrt blandahs un fauj un pohsta, un tâ, ka reismani zittadi ne drihst reisoh, kâ seelôs pulkôs, un ja kahds ne warr ar zitteem reismanneem kohpâ reisoh, tad ja luhko, ka kahdu pahri Turku katta=wihru sishs dabbu, kas winnu apstargatu. Turku waldineeki us zittu ne fo tâ luhko, kâ tif us to, ka few baggatibu warretu sakraht; tâ-pehz speesch un aplaupa tohs semmus, kâ warredami. — Un spahrnaini fiffeni daudreis nahk, kâ padebbeschi, un nolaischahs un apehd ihfâ laifâ, fur nolaiduschees, wissu, kas no semmes audsis. Un mehris drihs schê, drihs tur, un ap-fauj laudis, tâ ka daudreis daschas weetas no zilwekeem tufschas paleek. Greekeru semmes=gabbalâ gan tâ sikti naw; bet tapehz, ka tur ta waldischana weena jauna irr, tapehz wehl wifs tâ pehz kahrtas ne eet, kâ waijadsigs, un tahda semmes sohdiiba, ka fiffeni nahk un wissu apehd, arri tur irr, un to ne kahda waldischana ne warr nogreest. — Eiropas Turku=semme, fo tapehz par Eiropas Turku=semmi fauz, kâ Turkeem arri eeksch Asia semmes=gabbals irr, dsihwo gan=drihs 10 millioni zilweku, bet ta masaka dalka no scheem irr Turki. Wiffadu tautu laudis tur atrohd. Paschâ seemeta gabbalâ, pee Kreewu rohbescheem, dsihwo Moldawaneri; scheem klachtu, deenas=widdus pussê, Walaferi; scheem blakkam, us wakkara pussi, Serbieri, un tad wehl Bulgari, Bosnieri un Arnauti jeb Albaneri. Katri schee sawâ ihpaschâ semme, un schê, pee teem pehdejeem kalnôs, fo par Melneem=kalneem fauz, weena tauta irr, Montenegrineri jeb Meln=kalneefchi nosauka. Tee Moldawaneri un Walaki gan stahw appasch Turku keisera, bet winneem comeht sawi paschi likkumi un sawa patte waldischana, un muhsu keiseris gahda, ka win-

